

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE YENİ BİR PARADİGMA: NÖRODİLBİLİMSEL YAKLAŞIM

Dr. Alaskar ÖZPERÇİN*

Özet

Bu çalışmanın ana amacı nörodilbilim ve pedagoji alanlarındaki gelişmeler ışığında dile ve dil öğretimine farklı bir bakış açısı getiren, Netten ve Germain'in çalışmalarıyla sistemli bir yöntem haline gelen ve Kanada'da Français Intensif (Yoğun Fransızca) adı altında uygulamaya geçirilen yabancı dil öğretiminde yeni bir yaklaşımı irdelemek ve bu yaklaşımın günümüz yabancı dil öğretiminde uygulanan yaklaşımlardaki farklarını ortaya koymaya çalışmaktır. Böylece dil öğrenenlerin günümüzde sözlü söylem becerilerinin kazanımı ve geliştirilmesinde yaşadıkları güçlüklerin nedenlerinden bazıları da irdelenmiş olacaktır.

ABSTRACT

The main object of this article is to discuss Neurolinguistics Method, a new language teaching method in the foreign language teaching, which has become a systematic method with Netten and Germain's researches and has been implemented under the name Français Intensif in Canada. This new method brings different perspectives to language concept and language teaching in the light of the developments in neurolinguistics and pedagogy fields. Thus, some of the reasons for language learners' difficulties in the acquisition and development of verbal discourse skills will be also discussed.

GİRİŞ

Günümüzde Yabancı Dil Öğretiminde pedagojik olarak tavsiye edilen materyaller ve eğitim/öğretim stratejileri herhangi bir dile ait dil bileşenlerinin “nasıl” öğretilbileceği üzerine kuruludur. Kullanılan stratejiler ve materyaller, bu amacın sınıf ortamında bir takım aktivitelerle gerçekleşmesini sağlamak üzere geliştirilmiştir. Bu amaca yönelik geliştirilen ve uygulanan pedagojik modellerin nasıl işlediğini anlayabilmek için bu modellerin paradigmalarını incelemek gerekir.

---

* İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransız Dili Eğitimi Anabilimdalı.

Yabancı Dil Öğretimi uzun yıllar akademik bir disiplin olarak kabul edildi. Bu bağlamda yabancı bir dili öğrenmek o dile ait sözcüklerin, fiil çekim ve zamanlarıyla, dilbilgisi kurallarının öğrenilmesi demektir. Özellikle Latince, Klasik Yunanca gibi uzun zaman önce bireyler arası iletişim fonksiyonunu kaybetmiş ve ölü diller olarak adlandırılan diller üzerine akademide çalışma yürütenler bu yönetime adapte olabiliyordu. (Dekeyser, 1998) Ancak, yaşayan dillere duyulan ilginin artmasıyla birlikte, yabancı dil öğrenme amaçları ve öğrenen profilleri de değişti. Artık dil öğrenmedeki başat amaç öğrenilen dilde “iletişim” kurmak oldu. Bilişsel psikoloji ve dilbilim alanlarında gerçekleşen yeni çalışmaların da katkılarıyla geliştirilen yeni yaklaşımlar, skolastik diyebileceğimiz bir önceki yöntemi de yanına alarak günümüzde kullanılan dil öğretim yöntemlerinin paradigmalarını oluşturdu. Bu yöntem genel olarak 3 aşamada özetlenebilir:

- 1- Hedef dile ait dil öğelerinin öğrenilmesi
- 2- Öğrenilen bilgilerin ölçme ve değerlendirilmesi
- 3- İletişime dönük aktivitelerle öğrenenin sınıf içi öğrenme faaliyetine katılması. (Anderson, 1990) (Dekeyser, 1998).

Özetle geleneksel dil öğretim yöntemlerinde sınıf içi ve dışı egzersizlerle kullanıma aktarılmaya çalışılan dil bilgisi, iletişim kurma becerisine dönüştürülmeye çalışılır. Bu paradigma dil öğretiminde yazma becerisinden başlayarak konuşma becerisine geçiş olarak da özetlenebilir. Bu anlayış özellikle günümüz eğitim kurumlarında uygulanan bir çok yabancı dil eğitim programının da temelini oluşturur.

Nacar-Logie'nin (2013) in de belirttiği gibi günümüzde geleneksel yöntemle yabancı dil öğrenenlerin bilgi ve becerilerini değerlendirdiğimizde öğrenenlerin edindikleri dil düzeyinin gerektirdiği gramer kurallarını, fiil çekim ve zamanlarını, sözcük bilgilerini öğrenebildiklerini, ancak öğrenilen dilde spontane iletişim kurma becerilerini edinemedikleri görülmektedir. Bir başka örnek olarak Kanada'da gerçekleştirilen DELF sınavlarında eğitim kurumlarında temel Fransızca dersi alan öğrencilerin spontane iletişim becerisi geliştiremedikleri rapor edilmiştir. (Harley, Hart, Lapkin, & Scane, 1991).

Bu noktada iki soru sorulabilir:

- 1- Geleneksel olarak adlandırdığımız bu yöntemlerin kullanıldığı eğitim kurumlarında eğitim alan öğrencilerin çoğunluğunda iletişim becerileri neden bu kadar zayıf?
- 2- Öğrenenlere Yabancı Dil İletişim becerisi kazandırabilmek için ne yapılması gerekir?

Bu soruların ilkinde Nörodilbilim alanında yapılan çalışmalar ikincisine de Nörodilbilimsel Yaklaşımın önerdiği 5 temel prensip cevap olabilir.

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE NÖRODİLBİLİMSEL YAKLAŞIM ve YENİ BİR PARADİGMA

Yabancı Dil Öğretimi'nde Nörodilbilimsel Yaklaşım yabancı dil öğrenenlere etkili bir iletişim becerisi kazandırabilmek için geliştirilmiş yeni bir paradigma olarak adlandırılabilir. (Germain & Netten, 2011). Bu yaklaşımın temellerini Paradis'nin (1994,2009) Çiftdillilik üzerine gerçekleştirdiği Nörodilbilimsel çalışmalar, N, Ellis (2011) ve Segalowitz (2010) in çalışmalarıyla Vygotsky'nin sosyal etkileşim çalışmaları ve Huc ve Vincent'in (2008) İletişimde ve Eğitimde sözel dilin önceliği çalışmaları oluşturur.

NÖRODİLBİLİMSEL YAKLAŞIM

Nörodilbilim yabancı dil öğretiminde olmazsa olmaz iki bileşen tanımlar.

- 1- Belirtik Bilgiler (Üstdil bilgisi) (Savoirs Explicites)
- 2- Örtük Beceriler (Spontane konuşma becerisi) (Compétences Implicites).

Belirtik Bilgiler ; dilbilgisi kuralları, fiil zaman ve çekimleri gibi “Üstdil Bilgileri”ni kapsar. Bu bilgiler bilinçli bir öğrenme eylemi sonrasında öğrenilir. Bu bilgiler diğer bir kişiye aktarılabilir ve açıklanabilir ve beyinde Deklaratif (Eksplisit) Bellek olarak adlandırılan bellekte depolanır.

Örtük Beceriler beyinde oluşan nöronlar arası bağlantılarla gerçekleşir. Bu beceriler bilinçdışı edinilir. Diğer bir deyişle öğrenen bu becerileri edindiğinin bilincinde değildir (Paradis, 1994, 2004, 2009), (Ellis, 2011) ve edinilen beceriler “prosedüral bellekte” depolanır.

Paradis (2004) 'nin çiftdilli Alzheimer (Bilginin etkilendiği hastalık) ve Afazi (dil yetisinin etkilendiği hastalık) hastaları üzerinde gerçekleştirdiği çalışmalar beynin “Örtük Beceriler” ve “Belirtik Bilgiler” arasında doğrudan bir bağ kurmadığını göstermiştir. Bu iki bileşen beynin farklı bölgelerindeki farklı mekanizmalarla aktive olmaktadır. Kısaca “Belirtik Bilgiler”, “Örtük Beceriler”e dönüştürülemezler.

Örtük Becerileri meydana getiren beyindeki nöron bağlantılar, dilsel yapıların otantik iletişim durumlarında sık kullanılması sonucu meydana gelmektedir. Öğrenilen sözcüklerin ve dilsel yapıların otantik iletişim durumlarında tekrar tekrar kullanılması, tıpkı anadilini edinen bir çocukta olduğu gibi, beyinin bir takım nöral bağlantıları daha hızlı oluşmasına yardımcı olur. (Ellis, 2011).

Yabancı Dil Öğretiminde Nörodilbilimsel Yaklaşım geleneksel yaklaşımla taban tabana zıttır. Bu yeni modelde dil öğretimine Üstdil Bilgisi ile başlamak yerine, Örtük Becerilerin geliştirilmesiyle başlanır. Sırasıyla önce “konuşma” sonra “yazma” ve enson “okuma” becerisi geliştirilir. Germain ve Netten (2005)yaptıkları çalışmada öğrenenlerde öncelikle iletişim becerilerinin geliştirilmesinin, konuşma ve yazma becerilerinin gelişimi için kaçınılmaz olduğunu ortaya koymuştur. Konuşma edimi beyindeki “Örtük Beceriler”in gelişimini doğal olarak da iletişim becerisini geliştirmektedir. Bu nedenle otantik iletişim durumlarında kullanılan dil, geleneksel yöntemde kullanılan iletişim aktivitelerine oranla, öğrenenlerde yazılı ve sözlü dilde spontane iletişim kurma becerisini daha iyi geliştirmektedir. Konuşma becerisinin gelişimine önem veren bu yeni yaklaşım, geleneksel dilbilgisi anlayışında da radikal değişmelere neden olmuştur.

İKİ DİLBİLGİSİ

Nörodilbilimsel yaklaşım prosedural ve deklaratif hafıza ayırımından sonra, iki farklı dilbilgisi tanımı yapar. Dilbilgisinin yabancı dil öğretimindeki rolü bu yaklaşımda geleneksel yöntemlerdekinden çok daha farklıdır. Çünkü konuşmamızı sağlayan “Belirtik Bilgi”ler (Üstdil bilgisi) değil “Örtük Beceriler”dir. “Belirtik Bilgiler”e daha çok yazma becerisinin kullanıldığı iletişim durumlarında başvurulur. Elbette Üstdil Bilgisi’ne “Örtük Beceriler”in kullanıldığı iletişim durumlarında da başvurulmaktadır. Ancak bu durumda dahi belirli bir becerinin gelişmiş olması gerekir. Ör-

neğin öğrenen, bir konuşma esnasında, kullanılan yanlış bir dilsel biçimi, kendi kendine düzeltebilmek (self-correcting) için, deklaratif belleğe yani Belirtik Bilgi'ye başvurur. Ancak bu başvuru için belirli bir zamana sahip olması gerekir. Spontane iletişim durumlarında bu bilgiye başvurma olanaksıza yakındır. Bu saptamadan yola çıkarak Nörodilbilimsel Yaklaşım geleneksel yaklaşımın aksine tek bir dilbilgisi yerine iki farklı dilbilgisi tanımlar.

- 1- Dahili Dilbilgisi : Prosedüral bellekte bulunan, bilinçdışı gerçekleşen ve nöronlar arası bağlantılarla oluşan, dilin yapısal özelliklerini barındıran, konuşma ve yazma becerilerinde kullanılan ve edinilen dilbilgisi. (Netten & Germain, 2012).
- 2- Harici Dilbilgisi :Deklaratif bellekte bulunan, bilinçli öğrenilen, özellikle yazılı dile dair bilgileri barındıran, sözlü iletişim durumlarında sadece yapılan dilsel hataları kendi kendine düzeltmek (self-correcting) için konuşucunun başvurduğu ve öğrenilen dilbilgisi.

NÖRODİLBİLİMSEL YAKLAŞIM'IN 5 PRENSİBİ

Nörodilbilimsel Yaklaşım öğrenenlere iletişim becerilerinin kazandırılması için 5 prensip tanımlar (Netten & Germain, 2012). Bu prensipler aynı zamanda yukarıda sorulan ikinci soruya da cevap niteliğindedir.

- 1- Örtük Yetiler: Öğrenme ortamında(sınıfta) öğrenenlerde Örtük Beceriler geliştirilmelidir. Belirtik bilgidен bağımsız olarak, öğrenenlerde dâhili dilbilgisinin edindirilmesi kaçınılmazdır. Günümüzde dil öğretim yaklaşımlarında dil üzerine bilgiler geliştirilmekte ancak beceriler geliştirilmemektedir. Bu becerilerin geliştirilebilmesi için öğrenenin dili sınıfta mutlaka kullanması gerekir.
- 2- Sınıf dışı Aktiviteler: Sınıf dışı aktivitelerle desteklenen bir öğretim yolu benimsenmelidir. Sınıf dışı aktiviteler öğrenilen yabancı dilde becerilerin geliştirilmesi için en etkili yoldur. Bu aynı zamanda farklı bir eğitim perspektifi edinmeyi gerektirir. Üstdil bilgisinden çok öğrenenin dili deneyimlerinden yola çıkarak otantik iletişim ortamlarında kullanmasına önem verilmelidir.

- 3- Bilişsel Gelişim: Öğrenende motivasyon bir dili öğrenme üzerine kurulmamalıdır. Bu yöntem uygulanırken öğrenenin Üstdil bilgisinden farklı bir şey üzerinde odaklandığından emin olmak gerekir.
- 4- Örtük Yetiler dilin kendisinden başka bir şey üzerine konsantre olduğumuzda gelişmektedir çünkü bilinç dışı gerçekleşmektedir. (Paradis, 2004). Bu yöntem öğrenilen dilsel yapıların ve sözcüklerin tekrar ve tekrar kullanılmasını gerektirir.
- 5- Otantiklik: Dil otantik iletişim ortamlarında kullanılmalıdır. Dil kullanımının otantik olabilmesi için her yeni ünitenin alıştırmalarla veya skolastik pratiklerle değil iletişim aktiviteleriyle başlaması gerekir. Bu aktiviteler mutlaka bağlam içerisinde gerçekleşmelidir. Yani dilin kullanıldığı otantik bağlamlar içerisinde gerçekleşmelidir, kurmaca bağlamlarda değil. Bağlam içinde gerçekleşen sözlü iletişim durumlarında öğretici/öğretmen sözcelem durumları ve sözce anlamları üzerinde durmalıdır.
- 6- Etkileşim: Öğrencilerin kendi aralarında konuşmalarını sağlamak için Etkileşime önem veren bir strateji geliştirilmelidir.

Etkileşime yönelik bir strateji izlemek, öğrenenlerin dili otantik iletişim durumlarında kullanmalarına imkan veren en etkili yöntemdir. Bu tür bir strateji öğrenende hem bilişsel hem de sosyal gelişme sağlayacaktır.

SONUÇ

Nörodilbilim ve pedagoji alanlarında yapılan son dönem çalışmaları dile ve yabancı dil öğretimine farklı bir perspektiften bakmayı mümkün kılmıştır. Özellikle iletişim becerisinin geliştirilmesine yönelik bir dil öğretiminde dil, öğrenilmesi gereken bir bilgiler bütünü olarak görülmemektedir çünkü bilgilerin yanısıra becerilerin de geliştirilmesi önemlidir artık. Bu gelişmelerin ışığında Kanada'da Netten ve Germain tarafından geliştirilen ve Françis Intensif (Yoğun Fransızca) adı altında uygulanan Yabancı Dil Öğretiminde Nörodilbilimsel Yaklaşım dili 3 parçaya ayırır:

- 1- Yazılı ve Sözlü dile ilişkin dilsel Yapılar
- 2- Sesletim ve entonasyon gibi Sözlü dile özgü dilsel bileşenler

3- Yazım kuralları gibi yazılı dile ait bileşenler.

Sözlü dile ait bileşenler dilin otantik iletişim durumlarında kullanılmasıyla bilinçdışı ve örtük olarak edinilir. Yazılı dile ait bileşenlerin öğrenilmesi dile ait kuralların öğrenilmesiyle gerçekleşir.

Geleneksel yöntemin uygulamaya çalıştığı “Belirtik Bilgi” den yola çıkarak “Örtük Beceriler»in yani iletişim becerilerinin geliştirilmesinin zor olduğu nörodilbilimsel çalışmalarla kanıtlanmıştır. Yabancı Dil Öğretimine “Örtük Beceriler”in geliştirilmesine yönelik bir strateji geliştirerek başlamalı, yani öğrenende önce konuşma becerisi geliştirilmeli daha sonra “Belirtik Bilgi”ye yani Üstdil bilgisine yönelik eğitim devam etmelidir. Sıralama önce konuşma becerisi sonra okuma ve yazma becerisi olmalıdır. İletişim becerilerinin yani “Örtük Beceriler”in dile ait kuralların öğrenilmesiyle edinilmesi mümkün değildir. Dilsel yapıların otantik iletişim durumlarında tekrar ve tekrar kullanılması bu becerilerin beyinde gelişmesi için gerekli nöron bağlantılarının oluşmasını sağlar. İletişim becerilerine sahip olan kişilerde yazma ve okuma becerileri de daha hızlı gelişmektedir.

Kaynakça

- Anderson, J. (1990). *Cognitive psychology and it's implications (3e ed.)*. New York: NY:W.H. Freeman.
- Dekeyser, R. (1998). Beyond Focus on form : Cognitive perspective on learning and practicing second language grammar. In I. D. (Red), *Focus on form in classroom second language acquisition* (pp. 42-63). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Ellis, N. (2011). Language acquisition just Zipf's right along. Conférence, Université du Quebec à Montréal.
- Germain, C., & Netten, J. (2011). Impact de la conception d'acquisition d'une langue seconde ou étrangère sur la conception de langue et de son enseignement. *Synergies Chine*, 6, 25-36.
- Harley, B., Hart, D., Lapkin, S., & Scane, J. (1991). *Baseline data for OAC performance in core French*. Toronto, Canada.: Ontario Institute for Studies in Education, Modern Language Center, University of Toronto.
- Nacar-Logie, N. (2013). Fransızca Öğretmen Adaylarında Sözlü Söylem Becerilerinin İyileştirilmesi. *Turkish Studies*, 8/10, 451-458.

- Netten, J., & Germain, C. (2012). A new paradigm for the learning of a second or foreign language: The neurolinguistic approach. *Neuroeducation*, 1(1), 85-114.
- Netten, J. (2001). Etude exploratoire des relations entre démarches d'enseignement et caractéristiques d'aisance de précision en production orale et en production écrite d'élèves de sixième année en français intensif à Terre-Neuve. Ph.D. Education, Montréal, Université du Québec 'Montréal, 206 p.
- Paradis, M. (1994). Neurolinguistic aspects of implicit and explicit memory : Implications for bilingualism. In D. N. Ellis, *Implicit and explicit learning of second languages* (pp. 393-414). London, England: Academic Press.
- Paradis, M. (2004). *A Neurolinguistic Theory of Bilingualism*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.
- Paradis, M. (2009). *Declarative and Procedural Determinants of Second Languages*. Amsterdam: John Benjamins Co.